

ความพึงพอใจของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร

จันทร์มา เสือเขียว บุญเทียม*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา และการปฏิบัติหน้าที่ครูในสถานศึกษา ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร จำนวน 466 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 210 คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้น (Strata) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เรื่อง ความพึงพอใจของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ภาวะผู้นำด้านบุคลิกภาพ ภาวะผู้นำด้านความน่าเชื่อถือ ภาวะผู้นำด้านความสามารถและคุณสมบัติพิเศษ ภาวะผู้นำด้านความสามารถเชิงบริหารจัดการ ที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์ปฏิบัติงานในสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนความพึงพอใจของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนความพึงพอใจของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์ปฏิบัติงานในสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ

ความพึงพอใจของครู; ภาวะผู้นำของผู้บริหาร; สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย;

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาคนโดยรอบด้าน เป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองตลอดชีวิต ซึ่งการพัฒนาศักยภาพของคนต้องได้รับการพัฒนาเป็นลำดับแรกซึ่งทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคคนและพัฒนาสังคมไทย โดยให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพด้านการศึกษา การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ เท่าเทียมและทั่วถึง โดย (1) ปฏิรูประบบการบริหารจัดการทางการศึกษา โดยปรับระบบบริหารจัดการการศึกษาใหม่ เพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ (Accountability) (2) ปฏิรูประบบการคลังด้านการศึกษา เพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษา โดยการจัดสรรงบประมาณตรงสู่ผู้เรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา (3) พัฒนาคคุณภาพครูทั้งระบบ ตั้งแต่กระบวนการผลิต สรรหา และการคัดเลือกให้ได้คนดีคนเก่ง รวมทั้งระบบการประเมินและรับรองคุณภาพที่เน้นผลลัพธ์จากตัวผู้เรียน และ (4) ปฏิรูประบบการเรียนรู้ โดยมุ่งจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างสมรรถนะกำลังคนทั้งระบบการศึกษา ตั้งแต่ระดับปฐมศึกษาจนถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาสื่อเพื่อการเรียนรู้ ปรับหลักสูตรและผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของตลาด การวิจัยและการใช้เทคโนโลยีและสื่อเพื่อการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559, หน้า 78) จะเห็นได้ว่าทิศทางการพัฒนาระบบการศึกษาแห่งชาตินั้นมุ่งเน้นไปยังการพัฒนาคน เนื่องจาก "คน" เป็นเป้าหมายสูงสุดที่จะได้รับประโยชน์และผลกระทบจากการพัฒนา ขณะเดียวกันก็ยังคงเป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ จึงจำเป็นต้องพัฒนาคนในทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและทักษะกระบวนการ เป็นการพัฒนาโดยเน้น "คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา" ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) สถานศึกษาเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติการที่สำคัญที่สุด ผลการจัดการศึกษาจะเป็นอย่างไรนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับปฏิบัติงานของสถานศึกษา ซึ่งการที่จะดำเนินการจัดการศึกษาให้บรรลุจุดหมายอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น ต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ เช่น ครู ผู้บริหาร ชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียน ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในบรรดาปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวมานั้น คือ ผู้บริหารสถานศึกษา เพราะเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการให้สถานศึกษาบรรลุจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดไว้ การบริหารสถานศึกษา ผู้บริหาร คือ กลไกสำคัญในการดำเนินงานของโรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 3) ผู้บริหาร

จำเป็นต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน เพื่อให้สามารถปรับตัวและประยุกต์ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างเหมาะสม คุ่มค่า เกิดประโยชน์ สูงสุดกับองค์กร (กฤษฎิณ ชินวงศ์, 2550, หน้า 2)

ผู้บริหารสถานศึกษานับได้ว่ามีบทบาทสำคัญมากที่สุด เพราะเป็นผู้จัดการ ควบคุม ดูแลงาน ปฏิบัติงานของผู้ได้บังคับบัญชาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารเป็นผู้มีอำนาจและหน้าที่ในการ กำหนด วางแผนนโยบาย และตัดสินใจในสถานศึกษา ภายใต้เงื่อนไขของทรัพยากรที่อยู่อย่างจำกัด สถานศึกษาควรดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการครองตน ครองคนและครองงานที่ดี ก็ย่อมเป็นบุคคลที่ผู้ได้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารจึงเป็นบุคคลสำคัญที่ต้องใช้ความระมัดระวังในการดำเนินการกิจ ผู้บริหารต้องรู้จักใช้ภาวะผู้นำได้อย่างเหมาะสม (จเร พัฒนาผล, 2552, หน้า 3)

ปัจจุบันสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร มีสถานศึกษาจำนวน 50 แห่ง และสถานศึกษามีสภาพปัญหาผู้บริหารสถานศึกษาขาดภาวะผู้นำ มีภาวะผู้นำที่แตกต่าง มีความขัดแย้งระหว่างกันเองและมีความขัดแย้งกับผู้ได้บังคับบัญชา

การเป็นผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำ จึงจะสามารถเรียกความศรัทธาจากผู้ได้บังคับบัญชาได้ การแสดงออกในพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ จะส่งผลให้มีปัญหาตามมา ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการบริหารงาน เช่น สำนักงาน กศน. กทม. ในการปฏิบัติงานตามปีงบประมาณ 2559 ได้เกิดมีกรณีร้องเรียนกันขึ้นหลายกรณี ทั้งกรณีผู้บริหารร้องเรียนผู้บริหาร ผู้บริหารร้องเรียนผู้ได้บังคับบัญชา แสดงให้เห็นถึง การบริหารที่แตกต่างกัน โดยสังเกตได้จาก รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา SAR ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา รอบสาม ซึ่งในรอบการประเมินที่ผ่านมา มีสถานศึกษาที่มีผลการประเมินดีมาก และขณะเดียวกัน ก็มีสถานศึกษาที่ไม่ได้รับการรับรองการประเมินจาก สมศ. ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้ ถือว่าเป็นปัญหา ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าน่าจะมีผลมาจากภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งแต่ละคนมีแตกต่างกัน และอาจมีความสัมพันธ์กันกับขนาดของสถานศึกษาที่ผู้บริหารรับผิดชอบ

จากสภาพปัญหาข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาในเรื่องดังกล่าว คือ ความพึงพอใจของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร ซึ่งจะได้ข้อมูลด้านความพึงพอใจของครูที่ตรงตามความเป็นจริงเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้องจะได้นำผลการศึกษานี้ไปใช้พัฒนาภาวะผู้นำเพื่อประโยชน์ของทางราชการ และเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา และเป็นแนวทางในการพัฒนาแก่ผู้บริหารในสังกัดดังกล่าวและผู้บริหารในส่วนอื่นๆ ของสำนักงาน กศน. ต่อไป ฉะนั้น คุณภาพของคนจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาองค์กร และการที่จะพัฒนาคนให้มีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องใช้กระบวนการทางการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา และการปฏิบัติหน้าที่ครูในสถานศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร โดยใช้แนวคิดของภาวะผู้นำของอูลริช คูเซส และพอสเนอร์ (Ulrich, Korzes & Ponser) ภาวะผู้นำของสต็อกคิลล์ (Stogdill) และภาวะผู้นำของแบส (Bass) มีภาวะผู้นำ 4 ด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านความสามารถและคุณสมบัติพิเศษ ด้านความสามารถเชิงบริหารจัดการ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร จำนวน 466 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (R. V. Krejcie & D.W. Morgan, อ้างถึงใน ประยูร อาษานาม, 2541, หน้า 167) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 210 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นจากการศึกษาเอกสารหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีทั้งหมด 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) โดยสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามความพึงพอใจของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ความพึงพอใจของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร ด้วยวิธีการทางสถิติ คือ การหาค่าเฉลี่ย

(□) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (*SD*) และ เปรียบเทียบความพึงพอใจของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร ที่มีขนาดของสถานศึกษาและประสบการณ์ปฏิบัติงานในสถานศึกษาแตกต่างกัน โดยทดสอบค่าความแปรปรวนทางเดียว (*One-way ANOVA*)

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร จำนวน 466 คน โดยจำแนกเป็นครูในสถานศึกษาขนาดเล็ก 6 คน ครูในสถานศึกษาขนาดกลาง 188 คน และครูในสถานศึกษาขนาดใหญ่ 272 คน และดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (*Stratified Random Sampling*) โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้น (*Strata*) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดสถานศึกษา จากตารางเครจซี่และมอร์แกน (*Krejcie & Morgan, 1970, p. 607-610*) ได้กลุ่มตัวอย่าง 210 คน เป็นครูในสถานศึกษาขนาดเล็ก 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.4 ครูในสถานศึกษาขนาดกลาง 85 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 และครูในสถานศึกษาขนาดใหญ่ 122 คน คิดเป็นร้อยละ 58.1

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร มีทั้งหมด 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (*Check list*) โดยสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สอบถามความพึงพอใจของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (*Rating Scale*) 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้ตรวจพิจารณาและให้คะแนน เพื่อหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (*Index of Item - Objective Congruence: IOC*) (ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, 2549, หน้า 159) เป็นรายข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาเป็น +1 หรือ 0 หรือ -1 และได้ค่าดัชนีความสอดคล้องทั้ง 40 ข้อ อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (*Try Out*) กับครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 30 คน นำผลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (*Discrimination Power*) ของแบบสอบถามความพึงพอใจของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นรายข้อ โดยคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (*Item-Total Correlation*) ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (*r*) ระหว่าง 0.45 – 0.92 และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (*Reliability*) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (*Cronbach, 1990, pp. 202-204*) ได้ค่าความเชื่อมั่นความพึงพอใจของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเท่ากับ 0.98

ผลการวิจัย

1. ความพึงพอใจของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก
2. ความพึงพอใจของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก
3. ความพึงพอใจของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์ปฏิบัติงานในสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก
4. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
5. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์ปฏิบัติงานในสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
6. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนความพึงพอใจของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
7. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนความพึงพอใจของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์ปฏิบัติงานในสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้ภาวะผู้นำที่มีอยู่ได้อย่างเหมาะสม สามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จีรประภา เอี้ยวเจริญ (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนนิตินุศล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของครูที่มีต่อภาวะผู้นำ

ของผู้บริหาร โรงเรียนนิติบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ใน 2 ด้าน คือ ภาวะผู้นำด้านความน่าเชื่อถือ และภาวะผู้นำด้านความสามารถเชิงบริหาร ครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่อภาวะผู้นำทั้ง 2 ด้าน อยู่ในระดับมาก

1. จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านบุคลิกภาพ เมื่อพิจารณาโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ การแต่งกายสะอาด เรียบร้อย เหมาะสมกับตำแหน่ง วัยและสถานการณ์ มีมนุษยสัมพันธ์ ต่อเพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา และมีความเชื่อมั่นในตนเอง ตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจาก ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านบุคลิกภาพ เป็นปัจจัยพื้นฐานสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่ควรประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา การวางตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชัย ชูวงษ์วิชช (2556, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านตามลำดับดังนี้ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความสามารถในการจูงใจ ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยี ด้านคุณธรรมเชื่อถือได้ ด้านวิสัยทัศน์ และด้านความคิดสร้างสรรค์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hater & Bass (1988, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนและภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหาร จากการประเมินของผู้ใต้บังคับบัญชาของผู้บริหารแต่ละคน จำนวน 306 คน เป็นผู้ประเมิน ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารที่ยอดเยี่ยมตามการรับรู้ของผู้ใต้บังคับบัญชาสูงกว่าผู้บริหารทั่วไป โดยเฉพาะด้านบุคลิกภาพที่น่านับถือ และการยอมรับความแตกต่างของบุคคล ส่วนภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนในผู้บริหารทั้ง 2 กลุ่ม ไม่แตกต่างกัน 2) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพเป็นปัจจัยพยากรณ์ผลการปฏิบัติงานและความพึงพอใจของผู้ใต้บังคับบัญชาได้ดีกว่าปัจจัยด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน

2. จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความน่าเชื่อถือ เมื่อพิจารณาโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีความเชื่อมั่นกล้าคิด กล้าทำ มีความมุ่งมั่นเสียสละ อุทิศตนในการปฏิบัติหน้าที่ และมีความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส ในการปฏิบัติงาน ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจาก ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความน่าเชื่อถือ เป็นปัจจัยที่ผู้บริหารจะต้องแสดงออกมาให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้เห็นถึงภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีอยู่ภายในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละคน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรณญา ป้อมผืน (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดภาคเหนือตอนบน ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูที่มีต่อระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน คือ อิทธิพลด้านอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การมุ่งสัมพันธ์เป็นรายคน และการกระตุ้นการใช้ปัญญา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารพบว่า ด้านอิทธิพล ด้านอุดมการณ์ ควรพัฒนาให้ผู้บริหารควรมีอุดมการณ์ที่แน่วแน่ และต้องนำไปสู่เป้าหมาย ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ

ผู้บริหารควรให้กำลังใจบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานให้ดีขึ้น และควรสร้างขวัญกำลังใจ ส่งเสริมความก้าวหน้า ด้านการมุ่งสัมพันธ์เป็นรายคน ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับบุคลากรทุกคนเท่าเทียมกัน และด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ผู้บริหารควรกระตุ้นให้ครูมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในการสอนและการทำงาน

3. จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความสามารถและคุณสมบัติพิเศษ เมื่อพิจารณาโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีวิสัยทัศน์ มองการณ์ไกล มีการสร้างแรงบันดาลใจในการทำงาน และรู้ทันเหตุการณ์ ข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจาก ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความสามารถ และคุณสมบัติพิเศษ เป็นปัจจัยที่ผู้บริหารจะต้องใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีคุณภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้ผู้ได้บังคับบัญชามีความสุขในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาโนช บุตรเชื้อไทย (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของครูที่มีต่อ การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขต ฝัอริฐพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของครูที่มีต่อ การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขต ฝัอริฐพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 ในภาพรวม 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับ ดังนี้ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารทั่วไป และด้านบริหารวิชาการ

4. จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความสามารถเชิงบริหารจัดการ เมื่อพิจารณาโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ การมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงาน หน่วยงาน และชุมชน และมีนโยบาย เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงาน ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจาก ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความสามารถเชิงบริหารจัดการ เป็นปัจจัยที่ผู้บริหารจะต้องแสดงความรู้และความสามารถในการบริหารจัดการสถานศึกษา ให้สามารถขับเคลื่อนองค์กร ได้อย่างราบรื่น มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงาน ส่งผลให้เกิดคุณภาพในการจัดการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริวรรณ จิวประสาธ (2556, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพกับความพึงพอใจของข้าราชการครู โรงเรียนในอำเภอท่าตะเียบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหาร โรงเรียนในอำเภอท่าตะเียบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านเป็นผู้ที่มีแรงคลใจ ด้านเป็นผู้ที่มีบารมี ด้านเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์กับผู้ตามเป็นรายบุคคล และด้านเป็นผู้กระตุ้นให้ใช้สติปัญญา ตามลำดับ 2) ผลความพึงพอใจของข้าราชการครู โรงเรียนในอำเภอท่าตะเียบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ วิธีการเข้า

คู่จูงหมาย ความคาดหวัง ผลตอบแทน ตามลำดับ 3) ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจของข้าราชการครู โรงเรียนในอำเภอท่าตะเียบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเรียงลำดับค่า rxy จากสูงสุดไปหาค่าต่ำสุด ได้แก่ เป็นผู้สร้างความสัมพันธ์กับผู้ตามเป็นรายบุคคลกับความพึงพอใจของข้าราชการครู เป็นผู้ที่มีแรงคลไกรกับความพึงพอใจของข้าราชการครู เป็นผู้ที่มีบารมีกับความพึงพอใจของข้าราชการครูและเป็นผู้กระตุ้นให้ใช้สติปัญญากับความพึงพอใจของข้าราชการครู ตามลำดับ

5. จากผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชิตพล เพชรวารี (2555) ได้ศึกษา ความต้องการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1. ความต้องการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 มีความต้องการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ผลการเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน วุฒิการศึกษาต่างกัน และประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างทั้ง 3 ประเด็นมีความต้องการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. จากผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์ปฏิบัติงานในสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาญณรงค์ เทียนวงษ์ (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี เขต 2 มีความพึงพอใจต่อการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมา โดยข้าราชการครูมีความพึงพอใจด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การวัดและประเมินผลการศึกษาการจัดการเรียนการสอน การบริหารหลักสูตร และการนิเทศภายใน ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูระหว่างประสบการณ์ในการทำงานของข้าราชการครู กับความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี เขต 2 พบว่า ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 21-30 ปี มีความพึงพอใจต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี เขต 2 ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบริหารหลักสูตร ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ใน

การทำงานมากกว่า 30 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10-20 ปี มีความพึงพอใจแตกต่างจากข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 30 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูระหว่างขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงานของข้าราชการครูกับความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 ในภาพรวม ข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล ข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก มีความพึงพอใจต่อการบริหารงานวิชาการแตกต่างจากข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็กมีความพึงพอใจต่อการบริหารงานวิชาการแตกต่างจากข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับด้านการนิเทศภายใน ข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดกลางมีความพึงพอใจต่อการบริหารงานวิชาการแตกต่างจากข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร ด้านความสามารถเชิงบริหารจัดการ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในลำดับต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรกระตุ้นผู้ใต้บังคับบัญชาให้ตระหนักถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา ควรสอบถามปัญหาที่เกิดจากผู้ใต้บังคับบัญชาทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะได้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริง และร่วมกันแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งผู้บริหารควรมีความยุติธรรม ไม่มีความลำเอียง ในการบริหารงานและควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในการปฏิบัติงาน เนื่องจากผู้ใต้บังคับบัญชาแต่ละคนจะมีความสามารถพิเศษ หรือความชำนาญงานในแต่ละด้านที่แตกต่างกัน และผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างแรงจูงใจ ให้ขวัญกำลังใจ รางวัลที่เหมาะสมกับผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความศรัทธาในผู้บริหารและสถานศึกษา ส่งผลให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความรัก เต็มใจและมีแรงจูงใจในการปฏิบัติได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา

2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร

3. ควรศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร จำแนกตามความคิดเห็นของ คณะกรรมการสถานศึกษา

4. ควรศึกษาพฤติกรรมเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในรูปแบบอื่นๆ เช่น วิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). คู่มือการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กษิภณ ชินวงศ์. (2550). การใช้อำนาจของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 3. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชา การบริหารการศึกษา, ลพบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จเร พัฒนาผล. (2552). การศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, ลพบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จิรประภา เอี้ยวเจริญ. (2550). ความพึงพอใจของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนนิติบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชาญณรงค์ เทียนวงษ์. (2551). ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- ชิตพล เพชรวารี. (2555). ความต้องการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ประยูร อาษานาม. (2541). คู่มือการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พรชัย ชูวงษ์วิเศษ. (2556). ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- มานิช บุตรเชื้อไทย. (2549). ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารงานของผู้บริหาร สถานศึกษา สหวิทยาเขตไผ่ธูปพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- วรัญญา ป้อมพันธ์. (2555). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดภาคเหนือตอนบน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2549). การวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารการศึกษา. สกลนคร : โรงพิมพ์สมศักดิ์การพิมพ์.
- ศิริวรรณ จิวประสาท. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพกับความพึงพอใจของ

- ข้าราชการครูโรงเรียนในอำเภอท่าตะเียบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ฉะเชิงเทรา เขต 2. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- Cronbach, L. J. (1990). Essential of psychological testing (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Hater, J. J. & Bass, B. M. (1988). Superiors Evaluations and Subordinates Perception of
Transformational Leadership. *Journal of Applied Psychology*, 73(2), 695-752.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and
Psychological Measurement*, 30(3), 607 – 610